

Омецінська І. Я.,

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Брик М. М.,

к.е.н., викладач кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін,

Західноукраїнський національний університет

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ БІЗНЕСУ

Підприємницька діяльність базується на взаємодії трьох основних ресурсів: трудових, матеріальних (засобів та предметів праці) та фінансових. Використовуючи доступні ресурси, персонал виготовляє продукцію, виконує роботи або надає послуги. Узагальнення кінцевих результатів використання ресурсів за певний період дозволяє сформувати показники ефективності бізнесу.

Відповідно до Господарського кодексу України «підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [1]. Виходячи з цього, ефективність бізнесу характеризується не лише досягненням прибутку і забезпеченням рентабельності діяльності, а й загалом досягненням економічного та соціального ефектів, які можуть проявлятися у розробці інноваційних продуктів, ресурсозбереженні, екологічній безпеці, розвитку персоналу, як частини суспільства країни, сплаті податків, фінансуванні спортивних та інших заходів, благодійності тощо.

Враховуючи комплексність поняття «ефективність бізнесу», суб'єкти господарювання для оцінки цього показника використовують досить широкий перелік інформаційних ресурсів. Головним інформаційним ресурсом для аналізу економічної ефективності бізнесу є фінансова звітність. Така форма звітності надає інформацію для розрахунку коефіцієнтів рентабельності бізнесу, ділової активності, платоспроможності, ймовірності банкрутства тощо. Незважаючи на

фіксацію лише минулих операцій, вона дає змогу сформувати об'єктивну оцінку і минулим, і поточним, і майбутнім подіям. Крім того, погоджуємось з І. І. Малярчук, що фінансова звітність «служує моделлю відображення оптимізованої комбінації інтересів суб'єктів ринку, яка розвивається і трансформується під впливом сучасних змін економічного середовища» [2, с. 79].

Незважаючи на визначальну роль фінансової звітності в оцінці бізнесу і встановленні зв'язку між підприємством та зовнішнім середовищем, для оцінки цілого ряду показників економічної та соціальної ефективності бізнесу не достатньо інформації, що у ній представлена. Нині суб'єкти господарювання формують цілий ряд інших видів звітності, які можуть стати базисом для оцінки діяльності підприємства, серед яких: статистична, податкова, звітність управлінського обліку, соціальна, нефінансова. Підхід до використання звітності залежить від суб'єкта, який використовує звітність. Якщо оцінку діяльності бізнесу здійснює зовнішній відносно підприємства суб'єкт, то використовувати він може лише ту звітність, яка є публічною і не становить комерційної таємниці. Це може бути фінансова (для потреб інвесторів, кредиторів, податкової служби, органів статистики, місцевих органів влади), податкова (для податкової служби), статистична звітність (для потреб Державної служби статистики України).

Для оцінки ефективності бізнесу внутрішніми користувачами використовують всі види звітності. Погоджуємось з думкою З. В. Задорожного, що всі види звітності доцільно об'єднати під єдиною назвою «управлінська звітність», так як вони використовуються для цілей управління та аналізу ефективності бізнесу. «Управлінська звітність охоплює, крім внутрішньогосподарської, також фінансову, нефінансову, податкову і статистичну, оскільки інформація всіх перерахованих форм звітностей використовується працівниками менеджменту та власниками в процесі управління суб'єктами господарювання» [3, с. 31].

Важливою формою нефінансової звітності, яка дозволяє оцінити як економічну, так і соціальну ефективності бізнесу є Звіт про управління. Це

відносно нова форма звітності, обов'язковість формування якої великими і середніми підприємствами визначена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Звіт про управління дозволяє окреслити перспективи розвитку бізнесу, враховуючи ризики і невизначеності діяльності. Хоча при введенні цієї форми звітності на законодавчому рівні виникло цілий ряд дискусій в наукових колах та на практиці щодо необхідності формування звіту та доцільності його оприлюднення (управлінський персонал відносить окрему інформацію звіту до комерційної), проте, з іншого боку, Звіт про управління дає можливість менеджменту зробити комплексний підхід до оцінки бізнесу як з економічної, так і з соціальної точок зору, та окреслити стратегію розвитку підприємства.

Таким чином, звітність підприємства є важливим інформаційним ресурсом для цілей управління ефективністю бізнесу. Правильне використання форм звітності зовнішніми і внутрішніми її користувачами дозволить зробити обґрунтовані висновки про ефективність діяльності підприємства, окреслити пріоритети та перспективи бізнесу, а також встановити його внесок у соціально-економічний розвиток держави та суспільства.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n316>
2. Малярчук І. І. Бухгалтерська звітність в системі управління підприємством. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 6 (229). С. 76-83.
3. Задорожний З.-М. В. Внутрішньогосподарська звітність у системі управлінського обліку. Концептуальні основи розвитку системи бухгалтерського і управлінського обліку та звітності: монографія / за наук. ред. д.е.н., ред. З.-М. В. Задорожного. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 26-36.